

Sygn. akt I C 1123/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 01.07.2016 roku

Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Zenon Węclawik

Protokolant: Marta Pietrukiewicz

po rozpoznaniu w dniu 01.07.2016 r. K. na rozprawie

sprawy z powództwa A. W. i B. W.

przeciwko (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w (...) Oddział w B.

o zapłatę

I. powództwo oddała,

II. zasądza od powodów A. W. i B. W. solidarnie na rzecz pozwanej (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w (...) Oddział w B. kwotę 3.024,59 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 2.417,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

III. zwrócić od Skarbu Państwa (kasa Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze) na rzecz (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w (...) Oddział w B. kwotę 322,41 zł tytułem nadpłaconej zaliczki na biegłego.

.

sygn. akt **I C 1123/15**

UZASADNIENIE

Powodowie, reprezentowani przez zawodowego pełnomocnika, domagali się w trybie art. 189 k.p.c. ustalenie nieistnienia umowy pożyczki nr (...) z dnia 20.09.2013 r., zawartej pomiędzy A. W. i B. W. a (...) Bank (...) S.A. z/s w (...) Oddział w B.. Wnieśli też o zasądzenie od strony pozwanej kosztów sądowych. Uzasadniając żądanie wywiedli, że w dniu 19.03.2013 r. zawarli z pozwanym Bankiem umowę pożyczki o kwotę 15.789,47 zł, nr (...), którą spłacili wraz z należnościami ubocznymi do listopada 2013 roku. Pomimo to, Bank ściągał nadal z ich rachunku bankowego kwoty pieniężne tytułem spłat rat pożyczki i twierdził, że wynika to z zawartej przez strony w dniu 20.09.2013 r. umowy pożyczki o 13.020,83 zł, nr (...), z 4-letnim terminem jej spłaty. Powodowie zaprzeczyli temu, aby zawierali kolejną umowę pożyczki ze strona pozwaną i zbadanie podpisów na kwestionowanej przez nich umowie zlecili grafologowi, który potwierdził ich zastrzeżenia. Podnieśli poza tym, że powód w dniu zawarcia rzekomej umowy pożyczki nie przebywał w K., lecz w miejscowości G.. Uzasadniając swój interes prawny w wytoczeniu powództwa powodowie naprowadzili, że wyrok usunie niepewność stanu prawnego pomiędzy stronami i jasno określi sytuację prawną powodów jako dłużników pozwanego Banku. Podnieśli, że interes prawny należy w ich sytuacji rozumieć szeroko z uwzględnieniem między innymi spodziewanych w przyszłości zdarzeń, a także powszechnego prawa do sądu. Zdaniem powodów, wytoczone powództwo o ustalenie jest uzasadnione też tym, że nie przysługuje im dalej idące powództwo o świadczenie lub ukształtowanie prawa.

Strona pozwana - (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., działająca również przez zawodowego pełnomocnika, wniosła o oddalenie powództwa. Wskazała na brak interesu prawnego powodów w wytoczeniu powództwa o

ustalenie, ponieważ – jej zdaniem – powodowie kwestionując zasadność pobierania świadczeń pieniężnych przez pozwany Bank z ich rachunku bankowego, mogli wystąpić o zasądzenie tych świadczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Rozstrzygnięcie w takiej sprawie usuwałoby także niepewność co do sytuacji prawnej pomiędzy stronami na przyszłość. Niezależnie od tego, pozwana oświadczyła, że powództwo jest nieuzasadnione z tego względu, że powodowie zawarli w dniu 20.09.2013 r. umowę pożyczki mającą na celu restrukturyzację ich dotychczasowych zobowiązań, w tym między innymi ich pożyczki z dnia 19.03.2013 r., przy czym kwestionowana umowa została podpisana przez powodów w różnym czasie ze względu na czasową nieobecność powoda w jego miejscu zamieszkania. W systemie informatycznym obsługującym księgowość pozwanego Banku wygenerowana została natomiast tylko data umowy z chwili, w której umowa została podpisana przez powódkę. Strona pozwana wskazała też na wypłatę powodom w dniu 20.09.2013 r. całej kwoty pożyczki wynoszącej 13.020,83 zł, jako okoliczność potwierdzającą fakt zawarcia kwestionowanej umowy.

Ustalono:

(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., Oddział 1 w B. zajmuje się wykonywaniem czynności bankowych, w tym prowadzeniem rachunków bankowych oraz udzielaniem kredytów i pożyczek. W swojej praktyce stosuje wewnętrzne procedury, w tym dotyczące pożyczek gotówkowych udzielanych klientom indywidualnym. W dniu 23.07.2013 r. wprowadziła m.in. procedurę produktową pod nazwą „Pożyczka gotówkowa” związaną z obsługą klienta bankowości prywatnej, zawierającą kompleksowy i szczegółowy wykaz czynności pracowników banku w toku zawierania umowy kredytu lub pożyczki detalicznej.

(odpisy KRS pozwanej na k. 58-65 i 66-72 akt, decyzja pozwanego banku na k. 107 akt i pożyczkowa procedura bankowa pozwanej na k. 108 - 123 akt)

W dniu 19.03.2013 r. A. W. i B. W. zawarli z (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., Oddział 1 w B. umowę pożyczki nr (...) na kwotę 15.789,47 zł, z terminem jej spłaty w 60 ratach równych ratach po 409,77 zł każda z rat, płatnych od maja 2013 roku do kwietnia 2018 roku. Jeszcze tego samego dnia przekazano powodom środki pieniężne uruchamiające całą udzieloną pożyczkę. Do września 2013 roku powodowie spłacili 4.727,35 zł, w tym kapitału 4.688,30 zł.

(dowód: umowa pożyczki nr (...) z dnia 19.03.2013 r. na k. 9-21 i k.85-87 akt, zestawienie operacji bankowych na k. 23 i 25 - 28 akt, wniosek A. W. o pożyczkę z dnia z dnia 19.03.2013 r. na k. 88-89 akt, harmonogram spłat pożyczki z dnia 19.03.2013 r. na k. 90-91 akt, potwierdzenie spłaty kredytu z 20.09.2013 r. na k. 22 akt, zeznania świadka E. K. z dnia 23.10.2015 r. na k. 140v. akt, zeznania świadka B. I. z 21.08.2015 r. na k. 126 akt, zeznania świadka E. P. z dnia 23.10.2015 r. na k. 140 – 140v. akt, zeznania powoda B. W. z dnia 23.10.2015 r. na k. 141 – 141v. akt i zeznania powódki A. W. z dnia 23.10.2015 r. na k. 140v. – 141 akt)

W dniu 3.07.2013 r. A. W. i B. W. zawarli z (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., Oddział 1 w B. umowę kredytu odnawialnego na cele konsumpcyjne w formie limitu kredytowego w kwocie 7.000,00 zł z 12-miesięcznym okresem kredytowania.

(dowód: umowa kredytu odnawialnego z 3.07.2013 r. na k. 132 – 136 akt)

We wrześniu 2013 roku pracodawca B. W. – A. A. Ż., delegowała powoda do pracy poza miastem B., do miejscowości G. w Województwie (...) i w dniach 16.09.2016 r. – 20.09.2016 r. powód świadczył pracę w tej miejscowości.

(dowód: pismo pracodawcy powoda z załączoną listą obecności na k. 42-44 akt, zeznania świadka B. I. z 21.08.2015 r. na k. 126 akt, zeznania świadka E. K. z dnia 23.10.2015 r. na k. 140v. akt, zeznania powoda B. W. z dnia 23.10.2015 r. na k. 141 – 141v. akt i zeznania powódki A. W. z dnia 23.10.2015 r. na k. 140v. – 141 akt)

W dniu 20.09.2013 r. A. W. i B. W. zawarli z (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., Oddział 1 w B. umowę pożyczki gotówkowej nr (...) na kwotę 13.020,83 zł z oprocentowaniem wynoszącym 16 % w stosunku rocznym i z terminem spłaty od 1.11.2013 r. do 1.10.2017 r., w 48 równych ratach miesięcznych, po 369,13 zł każda z rat obejmujących

spląty części kapitału wraz z oprocentowaniem, zgodnie z harmonogramem stanowiącym załącznik do umowy. W umowie przewidziano prowizję za udzielenie pożyczki w kwocie 520,83 zł i wypłatę dla powodów całej kwoty pożyczki jednorazowo w dniu 20.09.2013 r. Przy zawieraniu przedmiotowej umowy, w imieniu pozwanego Banku działali B. I. i E. P.. Zgodnie z zawartą umową, (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., Oddział 1 w J. postawiła w dniu 20.09.2013 r. kwotę pożyczki 13.020,83 zł do dyspozycji powodów, przelewając te środki na ich rachunek bankowy. Jednocześnie w tym samym dniu, pozwany Bank ściągnął z rachunku bankowego powodów kwotę 520,83 zł tytułem prowizji za udzielenie powyższej pożyczki oraz kwotę 4.727,35 zł stanowiącą rozliczenie umowy pożyczki z dnia 19.03.2013 r. Od listopada 2013 roku do lutego 2015 roku pozwany Bank potrącał z rachunku bankowego powodów kwoty należne mu z tytułu spląty pożyczki z dnia 20.09.2013 r.

(dowód: umowa pożyczki nr (...) z dnia 20.09.2013 r. na k. 37-39 i 77-79 akt i harmonogram spląt na k. 84 akt, wnioski A. W. o pożyczkę z dnia 20.09.2013 r. na k. 80-81 akt, wniosek B. W. o pożyczkę z dnia 20.09.2013 r. na k. 82-83 akt, zestawienie operacji bankowych na k. 57 akt, zestawienie operacji bankowych na k. 28 – 36 akt i potwierdzenie na k. 22 akt, zeznania świadka E. K. z dnia 23.10.2015 r. na k. 140v. akt, zeznania świadka B. I. z 21.08.2015 r. na k. 126 akt, zeznania świadka E. P. z dnia 23.10.2015 r. na k. 140 – 140v. akt, opinia biegłego sądowego A. S. z dnia 18.01.2016 r. na k. 172 – 183 akt z załącznikiem z dnia 11.05.2016 r. na k. 205 - 207 akt)

Pismem z dnia 7.11.2014 r., skierowanym do pozwanego Banku, powodowie zażądali wglądu do dokumentacji związanej z umową pożyczki z dnia 20.09.2013 r. i udostępnienia potwierdzenia wypłaty im w dniu 5.07.2013 r. ośmiu tysięcy złotych.

(dowód: pismo powodów na k. 40 akt i pismo na k. 41 akt)

Sąd zważył:

Powództwo było nieuzasadnione.

Zgodnie z art. 720 § 1 i 2 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki, której wartość przenosi pięćset złotych, powinna być stwierdzona pismem.

Pożyczki i kredyty, w tym kredyty konsumenckie, udzielane przez banki regulują ponadto przepisy artykułów 5, 69 i 78a Ustawy z dnia 29.08.1997 r. Prawo bankowe (Dz.U.2015.128).

Zważyć wstępnie wypada, że charakter kwestionowanej w sprawie umowy pożyczki z dnia 20.09.2013 r. wskazuje na to, że jest ona - w świetle art. 22¹ k.c. - pożyczką konsumencką, ponieważ nie była przeznaczona na cele związane bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową powodów i została udzielona przez stronę pozwaną w ramach prowadzonej przez nią działalności gospodarczej (art. 43¹ k.c.). Taki stan rzeczy, zważywszy datę umowy pożyczki, nakazywał stosowanie do niej przede wszystkim przepisów szczególnych w zakresie nie unormowanym przepisami Kodeksu cywilnego, to jest Ustawę z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j.: Dz.U.2014.1497). Zgodnie z art. 29 tej Ustawy umowa o kredyt konsumencki powinna być co do zasady zawarta w formie pisemnej i sformułowana w sposób jednoznaczny i zrozumiały, a kredytodawca jest zobowiązany niezwłocznie doręczyć umowę konsumentowi. Artykuł 30 określa niezbędne dane takiej umowy. Z punktu widzenia powyższych przepisów treść kwestionowanej umowy pożyczki nie budziła zastrzeżeń.

W realiach niniejszej sprawy gdzie indziej jednak leżała istota sporu. Powodowie bowiem, nie odnosząc się w zasadzie do samej treści umowy pożyczki z dnia 20.09.2013 r., zaprzeczyli temu, że w ogóle ją podpisali. Po myśli art. 253 k.p.c., wykazanie tej okoliczności należało do powodów (zob. np.: wyrok S.A. w Poznaniu z dnia 18 października 2005 r., I ACa 323/05 - Lex nr 175204).

Najpierw wypada się jednak rozprawić z kwestią interesu prawnego powodów do wytoczenia powództwa o ustalenie nieistnienia umowy pożyczki nr (...) z dnia 20.09.2013 r. Zgodnie z dyspozycją art. 189 k.p.c., powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Jest to przesłanka merytoryczna powództwa o ustalenie i jej brak skutkuje oddaleniem powództwa. Interes prawny powinien istnieć w chwili wytoczenia powództwa, jednak – poprzez art. 316 § 1 k.p.c. - jego ostateczna ocena następuje z chwilą zamknięcia rozprawy (zob. wyrok SN z dnia 7.12.2012 r., II CSK 143/12 – L.).

Przy ocenie interesu prawnego należy stosować kryteria obiektywne. W praktyce orzeczniczej od dawna jest już utrwalone stanowisko, że strona nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia zobowiązania, jeżeli może dochodzić spełnienie świadczenia wynikającego z tego zobowiązania przed sądem (np.: wyrok SN z dnia 22.11.2006 r., V CSK 288/06 – L., orzeczenie SN z dnia 19.10.1959 r., IV CR 537/58 - NP (...), wyrok SN z dnia 11.2.1971 r., II PR 260/70 - OSNC 1971/10/178, wyrok SN z dnia 19.1.1993 r., I CR 2/93 - niepubl., orzeczenie SN z dnia 13.4.1965 r., II CR 266/64 - OSP 1966/7/166, orzeczenie SN z dnia 17.9.1945 r., C III 427/45 - PiP (...), uchwała SN(7) z 8.2.1973 r., III CZP 12/72 - OSNC 1974/4/ 60, orzeczenie SN z dnia 6.6.1997 r., II CKN 201/97, MoP 1998/2/3, wyrok SN z dnia 18.12.1968 r., I PR 290/68 - Biul.SN 1969/6/106). Powództwo o ustalenie ma bowiem z natury charakter prewencyjny i w zasadzie odpada interes prawny w jego wytoczeniu, gdy prawo powoda zostało już naruszone i istnieje możliwość dochodzenia świadczenia wynikającego z naruszenia. Jedynie wyjątkowo orzecznictwo uznaje dopuszczalność żądania ustalenia stosunku prawnego lub prawa "obok" możliwości dochodzenia świadczenia, a to wówczas, gdy ze spornego stosunku wynikają dalej idące skutki, których powództwo o świadczenie nie wyczerpuje, np. ustalenie odpowiedzialności za szkody przyszłe (zob. postanowienie SN z dnia 18.11.1992 r., III CZP 131/92 – L. i uzasadnienie wyroku SN z dnia 14.7.1972 r., III CRN 607/71 - OSNC 1973/4/64).

Zważywszy powyższe, nie można w realiach niniejszej sprawy uznać, że powodowie mieli interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieistnienia umowy pożyczki z dnia 20.09.2013 r., w sytuacji, gdy pozwany Bank kilkanaście miesięcy przed złożeniem pozwu ściągał już z ich rachunku bankowego raty pożyczki z umownym oprocentowaniem. Gdyby przyjąć za powodami, że nie miał do tego podstawy prawnej w postaci ważnej umowy, to przysługuje powodom roszczenie o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego Banku świadczeń pobranych tytułem bezpodstawnego wzbogacenia (art. 405 i nast. k.c.). Takie rozstrzygnięcie usuwałoby jednocześnie wątpliwości co do stanu prawnego w tej mierze na przyszłość.

Niezależnie od powyższego podnieść trzeba, że w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego, powództwo również nie zasługiwało na uwzględnienie. Zawarcie kwestionowanej umowy pożyczki i autentyczność złożonych na niej podpisów powodów wynikały jednoznacznie z zeznań świadków E. K., B. I. i E. P. oraz opinii biegłego sądowego A. S. z dnia 18.01.2016 r. Kwestionowana umowa pożyczki stanowi dokument prywatny i w świetle art. 245 k.p.c. jest dowodem tylko tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Powodowie podważali prawdziwość swoich podpisów na umowie. Za dopuszczalne uważa się dowodzenie zarówno nieprawdziwości, jak i autentyczności dokumentu prywatnego za pomocą wszelkich środków dowodowych (zob. np. wyrok S.A. w Poznaniu z dnia 18 października 2005 r., I ACa 323/05 - Lex nr 175204). W tym kontekście podkreślić trzeba, że twierdzenia strony pozwanej, iż powodowie podpisali umowę pożyczki z dnia 20.09.2013 r., znajdują potwierdzenie w relacjach wskazanych wyżej świadków. Świadczenie ci dysponowali dostateczną wiedzą w tej kwestii, a niektórzy z nich brali nawet udział przy zawieraniu kwestionowanej umowy. W okolicznościach sprawy, dowód z opinii biegłego grafologa stanowił niejako potwierdzenie zeznań świadków. Ponadto, na fakt zawarcia umowy pożyczki wskazywał transfer pieniędzy w kwocie 13.020,83 zł, dokonany przez stronę pozwaną przelewem bankowym na rachunek bankowy powodów dnia 20.09.2013 r. (art. 231 k.p.c.).

Opinia biegłego sądowego A. S. mogła stanowić podstawę ustaleń Sądu, ponieważ była rzetelna, wszechstronna i wyczerpująca, innymi słowy profesjonalna (art. 254 § 1 k.p.c.). Wnioski w niej zawarte, zostały sformułowane logicznie, a zastosowana metoda analizy nie budziła żadnych zastrzeżeń. Przeprowadzona została na obszernym i wiarygodnym materiale porównawczym. Sporządzona została przy tym w taki sposób, że - będąc jednymi z

dowodów w sprawie - była zrozumiała i użyteczna. Sąd nie znalazł żadnych podstaw do zakwestionowania ustaleń biegłego. Powodowie zgłosili względem opinii pewne zastrzeżenia, biegły jednak ustosunkował się do nich w piśmie uzupełniającym. Zważyć w tym kontekście wypada, że Sąd nie jest obowiązany dążyć do sytuacji, aby opinią biegłego zostały przekonane również strony. Wystarczy że opinia jest przekonująca dla sądu, który wiążąco ocenia, czy biegły wyjaśnił wątpliwości zgłoszone przez stronę (wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2000 r., II UKN 483/99 - Lex nr 1218456).

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadków E. K., B. I. i E. P.. Były one jasne, logiczne, spójne i precyzyjne, a także wzajemnie ze sobą korelowały. Pozostawały też w zasadzie w zgodzie z zebranymi dokumentami, a nawet zeznaniami powodów, za wyjątkiem kwestii związanych z faktem zawarcia kwestionowanej umowy. W ocenie Sądu fakt, że powyżsi świadkowie byli pracownikami strony pozwanej nie wpłynął negatywnie na treść ich zeznań. Przeciwnie, świadkowie ci jako pracownicy pozwanego Banku obsługiwali zawieraną w dniu 20.09.2013 r. umowę pożyczki i mieli z tej racji bezpośrednią wiedzę o związanych z nią okolicznościach.

Jeżeli chodzi o zeznania powodów, to nie w pełni zasługiwały one na wiarę, to jest w zakresie dotyczącym okoliczności zawierania umowy pożyczki z dnia 20.09.2013 r. Poza tym, były wiarygodne z podobnych przyczyn jak zeznania świadków.

Mając na uwadze ustalone w sprawie okoliczności faktyczne oraz przywołane motywy – po myśli art. 189 k.p.c. i art. 6 k.c. – orzeczono jak w punkcie I wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu – zawarte w punkcie II wyroku - znajduje uzasadnienie w dyspozycji art. 98 k.p.c. Stronie pozwanej należał się zwrot od powodów łącznie kwoty 3.024,59 zł, na co składały się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 2.417,00 zł oraz zaliczki na świadków i biegłego, a także koszty dojazdów pełnomocnika.

Na zasadzie art. 84 ust. 1 u.k.s.c. zwrócono stronie pozwanej nadpłaconą zaliczkę na biegłego (punkt III wyroku).
